

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Caput V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

Et ad quem ascendet à nobis?

A nobis quippe Dominus ascendit, quando id, quod de ejus cognitione nobis absconditur, per electorum fidelium vocem prædicatur. Velut ascendere namque ejus à nobis est, quod simplicioribus, sive infirmioribus de æterna contemplatione celaverit, sublimibus per humilitatem cordibus revelare. Quid est ergo dicere: *Ad quem ascendet à nobis*: nisi dignum doctorem querere, qui sic divina prædicet, ut à via veritatis non erret? In quibus etiam verbis, si historicum sensum requirimus, aperte cognoscimus; quia qui ideo mortui sunt, quia arcam Domini viderunt, intelligimus nempe, quod eadem visione digni non fuerunt. Merito igitur, qui percussos aspiciunt, dicunt: [*Quis poterit stare in conspectu Domini Dei sancti hujus?*] Nam si hi, qui indigni sunt, videndo moriuntur, contrectantes, quomodo vivunt? Bethsamitæ quidem in sancta Ecclesia sunt mortui sacerdotes, & ministri sacri altaris reprobi: quia de domo quidem solis justitiæ sunt dignitate ministerij, non virtute & gratia sanctitatis. Bethsamitæ quidem sunt: quia per sacræ oblationis officium conversantur in domo Dei; sed tantò sunt acriori damnatione percutiendi, quantò non solum videre audent sacra mysteria, sed contrectare: quantò non jam veteris testamenti arcam respiciunt, sed quod omnia superat, indignè se corpori & sanguini ingerunt Redemptoris. Quos percussos insinuat Paulus, dicens: [*Qui manducat & bibit indignè, judicium sibi manducat & bibit. Veri enim fideles dicunt: [Quis poterit stare in conspectu Domini Dei sancti hujus?]* Altitudinem quippe tantæ administrationis considerant, & tanti sacramenti dignitatem formidant. Sed dum tantæ rei subire officium metuunt, qui id exhibere valeant, digniores querunt. Unde & sequitur: [*Et ad quem ascendet à nobis?*] Quasi ergo sacra mysteria humiliter fugientes, dicant: Quia nos infirma conversatione percutimur, ministri ex altiori vita querendi sunt, quos dum in altissimam virtutum sanctificationem conversatio sublimis erigit, assistere Deo per officium tantæ oblationis possint. Sequitur:

Miserunt ergo nuncios ad habitatores Cariathiarim, dicentes: Remiserunt Philistij arcam Domini, descendite et reducite eam ad vos.

Cariathiarim dicitur, civitas eorum, quæ est sanctorum civitas, nisi illa Hierusalem, quæ sursum est? Qui sunt ergo habitatores ejus, nisi perfecti viri ab amore mundi alta conversatione separati? Quorum profectò unus ceteris efficacior ait: *Nostri conversatio in celis est. Ad hos quippe nuncios mittendi sunt, ut Dei arcam suscipiant: quia ad electionem sacerdotum viri sancti non solum recipiendi sunt, sed etiam invitandi. Et notandum, quia vitis sublimioribus per nuncios dicitur: [Descendite & reducite eam.] Descendant quippe, quia obediunt: nequaquam enim descenderent, si id, quod ab eis fraternus amor expetit, impendere superba mente resisterent. Tunc quidem verè sublimes sunt, cum se Christo non auferunt; cum id, quod ex fraterno judicio eis imponitur, non repellunt. Unde aptè subinfertur:*

CAPUT V.

Venerunt ergo viri Cariathiarim, et reduxerunt arcam Domini, et intulerunt eam in domum Aminadab in Gabaa.

Aminadab interpretatur, populus meus spontaneus, Gabaa, sublimis. Et nimirum talibus arca Dei S. Greg. Tom. III.

A committenda est. Populus namque spontaneus est, quem ad exercenda virtutum opera, sola bona voluntas trahit, quem ad implenda mandata Dei necessitas non compellit. Quos nimirum sub unius descriptione beatus Paulus prædicat, dicens: *Hi larem datorem diligit Deus.* Quæ est domus spontanei populi, nisi munimentum sanctæ dilectionis? Nam in virtutum ministerio spontaneus esse non posset, si mansionem sibi dilectionis non conderet. Quæ profectò domus in Gabaa, id est in sublimi sita cognoscitur: quia charitatis altitudine ad cælestia sublevamur. Vel certè in sublimi est domus: quia charitas omnibus virtutibus antefertur. Nam sublimitatis hujus altitudinem insinuans Paulus, ait: *Adhuc excellentiorem viam vobis demonstrabo. Si linguis hominum loquar, & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æsonans, aut cymbalum tintiens.* Quid est autem, quod Eleazarum sanctificant ad custodiendum arcam Dei? Sed hoc nimirum ex usu sanctæ Ecclesiæ novimus: quia electus minister prius benedictionem consecrationis à summis viris accipit, quam ministerium impendat oblationis. Quia verò Eleazarus Dei adjutor dicitur, profectò ostenditur: quia non solum sanctificari Dei ministri debeant, sed etiam inspicere quales sint ad eisdem consecrationis ordinem promovendi. Qui enim sunt Dei adjutorium, nisi qui cum divina gratia ministrando conveniunt, & quos omnipotentis Dei dignatio intus visitat, quam ipsi per exterius ministerium bene vivendo & docendo confirmant? Unde & cum Paulo non inaniter gloriantes dicunt: *Dei et enim sumus adiutores.* Qui nimirum conversatione fortissimi, scientia eruditi, amore fervidi, constantia robusti, non solum alieno non egent auxilio, sed quocumque se conferunt, subvenire aliis possunt. Bene itaque dicitur: [*Eleazarum sanctificaverunt, ut custodiret arcam.*] quia hi, quibus adhuc aliena auxilia necessaria sunt, ad subveniendum aliis promovendi non sunt. Bene item idem Eleazarus filius Aminadab esse dicitur: quia certè, qui ad ministerium prædicationis eligitur, in imitatione sanctorum positus, auxilium omne, quod exhibet, esse debet ex dilectione. Quia verò nos superius plaustrum Scripturam sacram, arcam verò scientiam ejus spiritalem esse diximus, vaccas quoque electas animas, timor Bethsamitarum, quem inesse electis ostendimus in oblatione sacramenti, potest referri etiam ad onus prædicationis. Non enim minor sanctitas idonea est animabus instruendis, quam offerendis sacris mysteriis. Et ideo Bethsamitæ perhibentur percussis: quia plerique vivunt subditi, qui moriuntur prælati. Habet enim arca Dei etiam extrinsecus pulchritudinem, quam si minister infirmus non ad spiritalem venerationem, sed ad concupiscentiam sæcularem inspexerit, nequaquam vivit. Bene itaque causa percussiois eorum declaratur, cum dicitur: [*Quia viderunt arcam Dei.*] Quid est enim, viderunt, nisi quia ejus gloriam videndo concupierunt? Nunc autem, auctore Deo, per orbem universum sanctæ Ecclesiæ gloria est copiosa. Quæ profectò gloria, quia à reprobis sacerdotibus sæculariter appetitur, Bethsamitæ viri arcam Dei exterius videndo moriuntur. Non enim spiritalem ejus honorem pro interna virtutum gloria appetunt, sed ut arca Dei splendorem rapiant, & ecclesiasticæ prædicationis fulgorem, in flore sæculi suis cultibus ferant. Arca quoque Dei male foris ad percussioem respicitur, quando flagitiosi præpositi subditarum personarum exteriori specie devicti, ad carnalem concupiscentiam pertrahuntur. Viri timore ingentem multitudinem concupiscentiæ telo prostratam intuentes, dicunt: [*Quis poterit stare in conspectu Domini Dei sancti hujus?*] Stat quippe in conspectu Dei, qui fortis est in ordine divini ministerij. Stare etenim fortitudinis est, ministrare obsequij. Stare

ergo in conspectu Dei dicitur, qui ordinem superni officij in altitudine disponit dignæ conversationis; qui in ministerio, quo fungitur, nullo appetitu ecclesiastici honoris decipitur, nulla carnali concupiscentia superatur. Quia verò tam idonei ministri rarè inveniuntur, meritò dicunt: [*Quis poterit stare in conspectu Domini Dei sancti huius?*] Et quia tantum onus parvuli Christi viris fortioribus deserunt, subdunt: [*Et ad quem ascendet à nobis?*] Quomodo autem ad habitatores Cariathiarim miserint, quomodo arcam Dei in domum Aminadab intulerint, quomodo Eleazarum sanctificaverint, sicut supra expositum est, non mutamus.

Et factum est ex quo arca Dei mansit in Cariathiarim, multiplicati sunt dies.

Si ad historiam respicimus, dies mansionis arce multiplicati sunt, quia illic multo tempore fuit. Unde & subditur:

Erat enim annus vice-simus.

Et ad quid istam dierum multiplicationem introduxerit, subdens, ait:

Et requievit omnis Israel post Dominum.

Quæ nimirum requies in illo veteri populo non bonorum operum, sed bonæ devotionis intelligenda est. Nam sequitur:

Ait autem Samuel ad universam domum Israel, dicens: Si in toto corde vestro revertimini ad Deum, auferite deos alienos de medio vestrum, Baalim et Astaroth, et preparate corda vestra Domino, et servite ei soli, et liberabit vos de manu Philistinim.

Qui deos alienos de medio sui non abstulerant, nisi bona voluntate, post Dominum quomodo requiescebant? Quæ nimirum omnia si spiritaliter inquirantur, dies mansionis arce multiplicatur: sed cum manet in Gabaad, cum manet in custodia Eleazari; quia cum animarum fidelium cura apud religiosos prædicatores reconditur, perfectio religionis, quæ sublimi doctrina impenditur, bonorum operum studio adimpletur. Unde & annus vice-simus tunc instare relatus est. Si enim denarius numerus perfectionem antiquæ legis designat: quid vicenarius, nisi splendidiorem novæ vitæ religionem significat? Vicenarius quippe numerus, denarius est duplicatus. Qui certè numerus in electorum conversatione perficitur, cum per amorem vitant legis prohibita, & sublimia Evangelij mandata complent. Quia verò nos arce perfectionem ad contemplativæ vitæ perfectionem retulimus, in Cariathiarim manet arca Dei, cum erudite mentes contemplantium ejusdem eruditionis suæ donum, in oblectamento perficiunt revelatæ sibi supernæ claritatis. Viginti quippe annis manet ibi tunc arca Dei: quia electæ animæ ad exaltationis intimæ culmen evectæ, habent denarium numerum in perfectione scientiæ, vicenarium verò in superna delectatione. Potest etiã dierum multiplicatio ad virtutum spiritalium incrementa referri. Cum igitur causa, qua dies multiplicentur, expressius dicitur, annus vice-simus esse perhibetur: quia videlicet electæ mentes contemplantium, quò uberiùs superna contemplatione pascuntur, eò plenius virtutum spiritalium fulgoribus illustrantur. Quid verò est, quòd anno vice-simo requiescere omnis Israel post Dominum dicitur, nisi quia sublimitas perfectionis electorum non consistit in fortitudine boni operis, sed in virtute contemplationis? Quiescere namque post Dominum, Redemptoris nostri imitationem invincibili charitate retinere est. Et quif-

quis illa supernæ civitatis ineffabilia gaudia contemplando fortiter amare non didicit: quia sapius ad mundi amorem potest dejici, post Dominum nequaquam requiescit. Cum ergo manet arca in Cariathiarim, & dies multiplicatur, universus Israel post Dominum requiescit: quia profectò dum electæ mentis scientia in experientiam supernæ delectationis erigitur, dum luce refusa gloriæ, virtutum spiritalium sibi claritates glomerantur, imitatione Dominicam tenere eò perseverantius potest, quò immensis illustrata claritatibus, eas tenebras, quibus à vero dividatur lumine, sentire non potest. Unde & bene qui post Dominum requiescere dicitur, Israel esse perhibetur, videlicet videns Deum: quia quò alicuius contemplator in divina rapitur, eò ab humanis, quæ potenter cohibet, nequaquam superatur. Verum quia, auctore Deo, arcam ejus proficiscentem usque ad sublimitatis ejus situm deduximus, quo studio prædicator erga subditorum correctionem invigilet, videamus. Nam sequitur: [*Et ait Samuel ad universam domum Israel: Si in toto corde vestro revertimini ad Dominum, auferite deos alienos de medio vestrum.*] Quos autem alienos deos Scriptura sacra appellare consuevit, nisi demonia, quæ in manufactis simulacris habitant? In Samuele novos sanctæ Ecclesiæ prædicatores designari diximus. Rectè itaque de medio sui deos alienos in universam Israel domum auferre præcepit: quia in accedentibus ad fidem gentilibus, non solum rectæ perfectionis veritatem prædicatorum ordo petit, sed etiam damnationem antiquæ superstitionis. Nil enim eis prodesset veritatem profitendo colere, vel obsequendo, nisi falsa priùs detestanda Ecclesia positus est per fidem, sed Deo rebellis per iniquam operationem, admonendus est, ut alienos deos de medio sui auferat. Nam etiã manufacta simulacra detestatur, demonum tamen imperiis prava actione submittitur. De medio autem sui alienos deos abjicit, qui sic ad Deum convertitur, ut per mala opera immundos spiritus numquam veneretur. Potest etiam cautiore vitæ studium per hæc exhortationis verba designari. Nam in medio nostri quid est, nisi cor nostrum? Sunt tamen nonnulli operatione mundi, sed infirmitate cordis, usu sedantur prævæ cogitationis. Bona quidem incessanter faciunt, sed cogitare reproba numquam prætermittunt. Quia verò tot in eorum cordibus demonia requiescunt, quot desideria immundi auferre de medio sui alienos deos instanter admonentur, quatenus omnipotenti Deo non solum rectitudinem impendant operis, sed & gloriam internæ puritatis. Unde & aptè subditur: [*Et preparate corda vestro Domino.*] Cor quippe Domino præparat, qui mentem non solum ab immunda cogitatione separat, sed etiam cogitationum sanctarum, ac virtutum fulgoribus illustrat: ut velut abjectis & comminutis idolis, se Dei templum efficiat; dum illic divinæ gratiæ sedem erigit, ubi reprobos spiritus manere per subjecta eis prava desideria non permittit. Bene itaque priùs auferre alienos deos de medio sui Israelitas admonet, deinde corda Deo præparare: quia rectus ordo inchoatæ religionis est, ut priùs unusquisque prava reprobet, deinde ad omnipotentem Deum studio bonæ intentionis appropinquet. Ad extremum verò necesse est, ut qui jam Deo bonæ voluntatis propositum, & puri cordis munditiam obtulit, id quod intus bene vivendo deliberat, in rectitudine boni operis exponat. Quare & subditur: [*Et servite soli Deo.*] Soli quippe Domino servit, qui bonis operibus prava non inserit. Nam qui sic bona agit, ut mala non deferat, Deo soli nequaquam servit: quia malo spiritui obsequium exhibet, cujus perficere non metuit voluntatem. Unde agi-

tur, ut etiam bona agens Deo non seruiat: quia qui totum hominem condidisse creditur, habere eum communem cum adversario non dignatur. Hinc namque est, quod ipsa Veritas per semetipsum denunciat, dicens: *Nemo potest duobus dominis servire.* Hinc Paulus exquirens, ait: *Quæ participatio iustitiæ cum iniquitate, aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ autem conventio Christi ad Belial? aut quæ pars fidelis cum infideli, aut quis consensus templo Dei cum idolis?* Soli ergo Domino servire præcipimur, ut qui jam aspirante Deo pro obtinenda peccatorum nostrorum remissione agere bona cœpimus, eisdem bonis prava nulla miscamus. A peccatorum namque nostrorum obligatione tunc solvimur, cum bona, quæ pro eorum impendimus absolutione, malis admixta non sunt. Devotis namque poenitentibus loquens prædicator, dicit: *[Si in toto corde vestro revertimini ad Dominum, auferre deos alienos de medio vestri, & servite Deo soli.]* Quasi dicit: Tunc à peccatis solvi poteritis, cum cordis & operis bona, quæ pro vestra absolutione impenditis Deo, supervenientibus criminibus aliis non fœdatis. Quare & repromittens, dicit: *[Et liberabit vos de manu Philisthym.]* Qui hoc loco alij Philisthym, quam maligni spiritus designantur? Qui nimirum dum superbiae suæ calice in momento debriati sunt, à statu gloriæ tumescendo ceciderunt. Quæ est igitur manus Philisthym, nisi potestas illa dæmonum, qua mortuas in peccato animas ad æterna tormenta perducent? Ab ista Philisthym manu solus liber fuerat,

qui dicebat: *Venit princeps mundi hujus, & in me non habet quidquam.* Hinc Paulus ait: *Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei.* Hinc iterum dicit: *Erasmus & nos filij iræ, sicut & ceteri.* O quam magni muneris est ista promissio, qua dicitur: *[Liberabit vos de manu Philisthym.]* Nam ille solus liber hujus manus extitit, qui peccatum non fecit. Ab ea utique omnes contra meritum liberamur. Unde & Paulus dicit: *Iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem iustitiæ suæ, propter redemptionem præcedentium delictorum, in sustentatione Dei ad ostensionem iustitiæ ejus in hoc tempore, in se ipse iustus, & iustificans eum, qui est ex fide Domini nostri Jesu Christi.* Hinc item dicit: *Gratia liberati estis.* Tale est, ac si dicat: Liberabit vos de potestate spirituum malignorum, ut velut fugatis de itinere crudelibus hostibus, dum mors carnis intervenit, ea, quæ cupitis æterna gaudia, securius adeatis. Magna itaque promissio, qui magna præcipiendo docuit, ut magnitudo muneris ad fortitudinem incitaret laboris. Magnum quippe est soli Domino servire, videlicet instanter bona agere, bonis actibus reproba non miscere. Sed à quam maximum in vitæ hujus transitu, potestatem cruentorum spirituum non incurrere. nullas in via horribilitates cernere, contrarietates objectionum nullas invenire, æternas pœnas evadere, liberatoris nostri præsidia sentire, momentaneam sæculi lucem perdere, sed repente ineffabilem claritatem æternitatis invenire. Audiant ergo, audiant, qui de manu Philisthym liberari desiderant: *[Preparate corda vestra Domino, & servite illi soli.]* ut hic sibi quique colligere studeant, unde illic manus tantorum hostium non incurrant: & securi ad vitam transcant, qui inter salutis suæ thesauros, quos hic bene vivendo congregant, mortis opera nulla portant. Electorum verò mores insinuantur, per hoc, quod subditur:

Abstulerunt ergo filij Israel de medio sui Baalim, & Astaroth, & servierunt Domino soli.

Electorum quippe mos est, ut cum divinæ prædicationis hortamenta suscipiunt, ad studium auditiæ bonæ operationis accendantur. Nam reprobi & frequenter verba Dei audiunt, & eisdem tamen verbis

A nulla bona opera proponunt, pigri in suis actionibus remaneant: quia à divina luce projecti, omnipotentis Dei gloriam, cujus verba audiunt, interna contemplatione non vident. Rectè ergo, qui obediunt, Israel filij dicuntur: quia quod maiestatem apertiori manifestatione conspiciunt, ejus præceptis obedire devotius agnoscuntur. Sed quia conversis loquitur, quid eis adhuc deesse conspiciat, audiamus: nam sequitur:

Dixit autem Samuel: Congregate universum Israel in Masphath, ut orem pro vobis Dominum. Et congregaverunt in Masphath.

Masphath dicitur speculatio seu contemplatio. Quam profectò speculationem beatus Paulus exponit, dicens: *Videmus nunc per speculum in enigmate.* Speculari etenim nobis est, de altitudine scripturarum æterna bona contemplari. Quasi enim specularumur, quod jam fidei veritate cognoscimus, & adhuc revelata facie non videmus. Conversis verò peccatoribus in Masphath convenire, est per mentis intentionem de Dei omnipotentis miseratione confidere. Sed sic de Dei misericordia præsumant, ut tamen id, quod se nequiter egisse recolunt, per poenitentiam delere non negligant. Unde & illic repente subjungitur:

Haueruntque aquam, & effuderunt in conspectu Domini.

C Quid enim est aquam haurire, nisi de profunda animi poenitentis confusione lacrymarum fluentia producere? Velut enim aquam haurimus, dum quam profunda iniquitate cecidimus considerantes plangimus. Quam profectò aquam in conspectu Domini effundimus, si cum poenitendo compungimur, de ejusdem compunctionis fletu, non querimus favorem sæculi, sed solum fructum divinæ placationis. Sed & dum mens flendo compungitur, necesse est, ut etiam caro, quæ delectationibus subjacit, affligatur. Unde & subditur:

Et jejunaverunt in die illa.

Dies peccatricis animæ, est spes consequendæ indulgentiæ, in divini verbi repromissione. Unde & per Prophetam Dominus repromittit, dicens: *Nolo mortem peccatoris: magis autem, ut convertatur, & vivat.* In die igitur illa jejunant, qui idcirco carnem poenitendo atterunt: quia in luce spei pervenire ad indulgentiam se indubitanter credunt. Quæ tamen afflictio poenitentia ad delenda peccata tunc demum idonea est, cum sacerdotis fuerit judicio imperata, cum ab eo consentientium actibus discussis, pro modo criminis, onus eis decernitur afflictionis. Bene itaque sequitur:

Dixeruntque: Tibi peccavimus Domine. Indicavitque Samuel filios Israel in Masphath.

E In Masphath quippe sacerdos judicat, cum non humanum arbitrium sequitur, sed divinum; cum in omni, quod disponendum est, se in alta contemplatione sublevat, & hoc in subditorum judicio disponit, quod æquum esse in superna visione cognoscit. Hinc namque est, quod in omni fere negotio Moyses in tabernaculo fœderis Dominum consulit: quia nimirum prædicator sanctæ Ecclesiæ in intima debet veritatis contemplatione conspiciere, ut subditorum vitam foris irreprehensibiliter valeat ordinare. Tunc enim & tenere peccata, & dimittere verius potest, cum in arcano speculationis, Domino loquente audit, quod loquitur. Unde & resurgens à mortuis Dominus prius in discipulorum faciem insufflavit, & postea dimitte, retinendique peccata

K iij.

auctoritatem tribuit : ut profectò monstraret, quia A
qui illam mentis speculationem non habet, iudex
animarum esse non debet. In electorum quippe præ-
dicatorum faciem Dominum insufflare, est intimas
secretasque vias spiritualis examinis eis per Spiritum
sanctum revelare. Hinc Paulus ait: *Spiritualis judi-*
cat omnia. Hinc item divina gratiæ largitatem com-
mendans, ait: *Nos spiritum huius mundi non habemus,*
sed spiritum, qui ex Deo est: ut sciamus, quæ à
Deo donata sunt nobis. Qui autem huius mundi spi-
ritum habet, in Masphath, id est, in speculatione
subditos iudicare non potest: quia dum per spiritum
interiora non penetrat, qui causis examinis, quas
exquirat, mundano spiritu foris errat. Bene igitur
Samuel filios Israel in Masphath iudicasse dicitur:
quia nimirum prædicatores sancti, in subditorum
iudiciis, aliud extra nequaquam definiunt, nisi quod
intus eis divina inspiratione revelatur. Sed dum bo-
ni subditi majorum iudicio semetipsos subiciunt,
spiritualium hostium iras contra se validius accen-
dunt. Unde & subditur.

Et ascenderunt Sathrapæ Philistinorum ad
Israel.

Ablatis namque diis alienis, peracto jejunio, ex-
hibita à prædicatore censurâ examinis, ad Israel
Philistinorum principes ascendunt: quia cum al-
tiori vita proficimus, maligni spiritus, qui semper
bene agentibus invident, nobis infestiores sunt. Et
quia de innocentis vitæ sublimitate nos deponere ap-
petunt, ascendere dicuntur. Ascendere quippe ma-
lignis spiritibus, est se ad expugnanda alta per cæle-
ste desiderium corda sublevare. Quia etiam contra
perfectiores Christi milites non quorumlibet malo-
rum spirituum, sed fortiorum dæmonum prælia ex-
citantur, non Philisthijm contra Israel ascendere,
sed Philistinorum Sathrapæ perhibentur. Principes
quoque pluribus præstant. Per hoc ergo, quod con-
tra Israel Sathrapæ ascendere dicuntur, potest rationa-
biliter colligi; quia ad probandam electorum pa-
tientiam, nec unus spiritus malus electorum singulis,
sed innumeri deputantur; ut de consecuta eorum vi-
ctoria, tantò sit copiosior fidelium gloria, quantò
eis irrogata fuerint prælia graviora. Tamen inter ea-
dem prælia nuper conversi vehementer pavere so-
lent: repente etenim inveniunt se in campo laboris,
præter experimentum consuetudinis. Armata hinc D
contra se aspiciunt desideria, quæ sibi dudum paca-
ta serviebant: illinc supernus amor invitat, ut cœ-
pta bona non deserant. Hinc spiritus mentem ele-
vat, illinc caro gravat; ac dum finis sui modum sci-
re non possunt, de electionis suæ incertitudine ve-
hementer expavescent. Unde & hic aptè subdi-
tur:

Quod audientes filij Israel, timuerunt à fa-
cie Philistinorum.

A facie enim Philistinorum timent, ut eorum po-
steriora non timeant. Quæ est enim malorum spi-
rituum facies, nisi concupiscentia sæcularis? In hac
enim specie quicumque componitur, eorum imagi-
ni conformatur. Quia verò non Philistinorum fa-
ciem, sed ab eorum facie timuisse Israel dicitur; sic
electorum mentes insinuat, ut etiam reproborum
stultitiam latentem ratione reprehendat. Non enim
faciem, sed à facie timuerunt: quia videlicet sancti
viri, aliud est, quod foris aspiciunt, aliud, quod
intus expavescent. Nam etsi aliquando florentem
mundum humana ratione considerant, repente
mentis oculos ad ea mala, quæ mundi gaudia se-
quuntur, retractantes levant, & velut à facie trepi-
dant, qui pœnis sequentibus contingere præsentem
delectationem vitant. At contra reprobi, qui hanc
Philistinorum faciem nequaquam metuunt, se-
quentes ferocitatis eorum impetus non evadunt.

Dum enim vana mundi gaudia tota virtute susci-
piunt, afflictiones perpetuas, dæmonum virtute,
capiunt. Quibus nimirum Veritas comminatur, di-
cens: *Væ vobis divites, quia recepistis consolationem* Luc. 6. d
in vita vestra. Hinc item denunciatis, ait: *Væ vobis,*
qui videtis, quia flebitis. Quasi aliter dicat: Quia à
Philistinorum facie nequaquam pertimescitis, cum
sequentes eorum vires irruunt, salutis invenire refu-
gium non potestis. Tunc quidem timor adest: sed,
qui adjuvet, non adest. Vindicta datur flagitij, sine
spe liberationis, & quàm sint Philistinorum horri-
bilia posteriora sentiunt, qui faciei eorum blandi-
menta in mundi amore voluerunt. Bene igitur de Is-
raelitis, in electorum typo dicitur: [*Timmerunt à*
facie Philistinorum] quia nimirum dum conver-
sandi modum sibi solerter ordinant, non disponunt
metuere æterna mala, cum veniunt: sed à temporali
concupiscentia trepidant, cuius merito irrogantur.
Et quia non tam suis meritis, quàm majorum hoc
intercessione posse obtinere credunt, sequitur:

Dixeruntque ad Samuelem: Ne cesses clama-
re pro nobis ad Dominum Deum Israel, ut
salvet nos de manu Philisthijm.

Sed & tentatis subditis pastores boni non solum
orationum præsidia conferunt, sed etiam sacrificio-
rum. Unde subditur:

Tulit autem Samuel agnum lactentem unum,
& obtulit illum holocaustum integrum Do-
mino, et clamavit Samuel.

Quid est clamor Samuelis, nisi in supplicatione
pontificis magna virtus desiderij? Unde ad tacen-
tem labijs Moylen, licet populi subditi salutem fer-
venti devotione cupientem à Domino dicitur: *Quid* Exod.
clamas ad me? Quis verò est agnus lactens, nisi ille, 14. d
quem præcursor ejus ostendit, dicens: *Ecce agnus* Ioh. 1. d
Dei, ecce qui tollit peccata mundi? Et lactens dicitur:
quia in ejus innocentia vera humanitas prædicatur.
Sed unus agnus offertur: quia præter ipsum, qui
mundi tollat peccata, nequaquam reperitur. Quem
profectò agnum integrum obtulit. Integritas quippe
agni ad soliditatem pertinet catholica professionis, 4. c. 24
11. p.
Velut enim agnum dividit, qui à canone fidei per
gladium separatur erroris. Agnus itaque dicitur pro
innocentia, lactens pro assumptione naturæ, unus
pro singularitate potentie, integer pro fidei nostræ
firmissima soliditate. Quod si quis hæc non ad ip-
sum, sed ad ejus imitorem referre voluerit, potest.
Agnus quippe offerimus, cum per bonum castitatis,
& innocentie Redemptori nostro conformamur: &
cum doctrinâ innocentium patrum nostrorum pasci-
mur, velut ubera fugimus, quibus ad æternam vi-
tam nutriamur. Unum quoque agnum offerimus,
si post initia religiose conversationis, nulla pollui-
mur iniquatione pravitatis. Unum quippe agnum
offert, qui à proposito innocentie, ad pollutæ vitæ
maculas nequaquam distulit, à quibus redeat per ite-
rationem bonæ operationis. Integrum quoque a-
gnum offerre, est ad æternam vitam non solum car-
nis continentiam, sed mentis integritatem præpara-
re. Integrum quoque agnum Domino nequaquam
offert, qui carnem Deo per continentiam consecrat,
sed mentis suæ secreta ab immundarum cogitatio-
num lascivia non refrænat. Velut enim agni partem
sacrificio subripit, qui puritatem cordis, corporis
continentie non conjungit. Unde & ipse agnus a-
gnum integrum offerre discipulis præcipiens, ait:
Audistis, quia dictum est antiquis: Non mechaberis: Mat. 23.
ego autem dico vobis, qui viderit mulierem ad concu-
piscendum, mechatus est in corde suo. Hinc etiam fa-
tæ virgines in Evangelio notantur, quæ lampades
paraverunt, & oleum non paraverunt. Lampades
namque paratas habent, qui bonum pudicitie ser-

Mor. 1.8
c. 27.

vant in corpore: oleum quoque habent, qui nitorem puritatis tenent in mentis suae circumspeditione. Dicatur ergo de Samuele: *Obtulit agnum integrum Domino*: quia ut bonum pudicitiae divinae placationi sufficiat, non solum in candore corporis servari debet, sed in splendore internae puritatis. Merito itaque subditur:

Et exaudivit eum Dominus.

Ille namque exaudiri à Domino pro aliis orans potest, qui ex parte aliqua ei, cui supplicat, Domino odibilis non est. Nam si adhuc propria infirmitate deprimitur, pro obtinenda proximorum fortitudine nequaquam exauditur: & eò desiderium suum ad divinae celsitudinis arcem non subleuat, quò ipse de imo, quo per lapsum jacet, conatu ferventioris studij ascendere nequaquam curat. Sed & modus exauditionis exponitur, cum subinfertur:

Factum est, dum Samuel offerret holocaustum, Philisthaeos inire praelium contra Israel. Intonuit autem Dominus fragore magno in die illo super Philisthaim, & exterruit eos, & cæsi sunt à filiis Israel. Egredisque filij Israel de Masphath, persecuti sunt Philisthaeos, & percusserunt eos usque ad locum, qui erat subter Bethchar.

Offrente holocaustum Samuele, Philisthaim contra Israel praelium incunt: quia maligni spiritus tunc adversus fideles subditos graviore tentatione commovent, cum contra se stare instantius pastores vident. Sed super Philisthaeos Dominus intonat: quia orantibus doctoribus & fidelibus subditis, divina gratia robor administrat. Tonitrua enim fieri per nubila solent. Nubes autem sublimes per caeleste desiderium animae intelliguntur. Unde & Propheta mentes electorum in amore caelestium elevatas admirans, dixit: *Qui sunt isti, qui ut nubes volant?* Quae sunt autem tonitrua nubium, nisi illa ferventia & superna electorum desideria: quibus dum per divinam gratiam eorum mens succenditur, omne, quod maligni spiritus decipiendo suggerunt, ab ea penitus expellunt: Bene ergo dicitur: *Intonuit Dominus super Philisthaeos, & exterruit eos.* Nam dum per gratiam suam electis mentibus superna desideria infundit, quia etiam terrena omnia facit contemnere, eos etiam, qui ea eis appetere suggerunt, nequam spiritus in fugam vertit. Velut enim tonitruo terri fugiunt, dum in electis mentibus, quas tentando pulsaverant, ingentem sonitum divinae virtutis expavescunt. Quia verò fragore magno intonuisse Dominus dicitur, quid est aliud, nisi quia imperfecta Christianorum desideria demonibus terribilia non sunt? Frigor enim magnus tonitruum, perfectum est uniuersusque desiderium electi. Cum igitur fragore magno super Philisthaeos Dominus intonat, tunc à filiis Israel caduntur: quia dum electorum mentem perfecta devotio ad superna gaudia erigit, omne, quod adversae parti militat, à se penitus abscindit. Bene quoque prius terri Philisthaei, deinde à filiis Israel cædi memorantur: nam terrentur electorum devotione, caduntur opere. Et quia opere devotio prior est, terri prius, postea verò cædi recedunt perhibentur. Nam prius donum bonae voluntatis à Domino accipimus, ut consilia malorum spirituum postmodum confutare valeamus. Bene etiam Dominus super Philisthaeos intonare, & exterrere eos dicitur, filij autem Israel illos cædere perhibentur: quia bona desideria nobis per divinam gratiam ministrantur, sed nos dona gratiae per conatum liberi arbitrij ad virtutum victorias promovemus. Ordo igitur caelestis militiae est, ut ante tonans fragore magno audiatur Deus, & post miles ad cadenda hostium agmina progrediatur: ut videlicet in se prius

A dona gratiae videat, deinde ad certaminis campum validius erumpat, & securus victoriae preventum speret, qui eis, quibus coronetur, viribus ante congressionis tempora fultus est. Bene autem, qui Philisthaeos cadunt, de Masphath egressi perhibentur. In Masphath etenim, quae speculatio dicitur, morantur, qui in divinarum rerum contemplatione persistunt. Sed ad cadendos Philisthaeos exeunt, cum ex arcano internae meditationis consulti venientes, comprimunt vires adversae dominationis. Intus enim latenter ordinant, qualiter foris in apparato opere, hostium cuneos irumpant. Tanto quidem graviore pugnas eis procedentes exhibent, quanto, dum interna cogitant, apud se quietiores latent. Et quia maligni spiritus ab electis Dei semper comprimendi sunt, usque ad locum subter Bethchar Philisthaim percussis fuisse memorantur. Bethchar quippe, domus agni interpretatur. Hunc agnum nobis Esaias insinuans, ait: *Tamquam agnus ad occisionem ducitur, & tamquam ovis coram tonsente se, sine voce.* Quae igitur fuit domus agni, nisi illa sublimis, & singulariter munita conversatio Redemptoris, quae dum culpa caruit, cunctis nequam spiritibus inaccessibilis extitit? Ad Bethchar, id est, domum agni pervenire nemo potest: quia quisquis multum proficit, sanctitate Redemptoris inferior est. Unde & praeceptor egregius ejusdem Redemptoris laudibus insistens, dicit: *Talis decebat, ut nobis esset pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior caelis factus, qui non habet necessitatem, sicut sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre.* Quis est ergo locus subter Bethchar, ad quem usque Philisthaim cadere, & persequi debemus? Sed si Bethchar perfectionem signat Dominicae conversationis, locum subter Bethchar, communem sanctorum summam exprimit sanctitatis. Qui & eidem Redemptori se obediendo humiliant, & ejus gloriae per studium vitae innocentis appropinquant. Locus enim, qui subter Bethchar situs ostenditur, eidem loco, cui subest, & inferior esse cognoscitur, & vicinus: quia sancti viri, quò Deo per vitae altitudinem vicini sunt, eò & humiliori cogitatione subiecti. Dum ergo novitiorum fidelium triumphus sub Israelitarum gestis ostenditur, usque ad locum sub domo agni cæsi alienigenae dicuntur: quia profectò per indefinenter conatum certaminis, contendere debemus ad arcem perfectionis: ubi jam tantò sumus hostibus nostris terribiliores, quanto Redemptori nostro viciniore. Ibi enim jam quaedam securitas est, quae perturbari hostium pavore non potest. Talibus namque concessa virtutis dona insinuans Dominus, ait: *Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones, & omnem virtutem inimici.* Unde & is, qui ad locum domus agni vicinum pervenerat, dicit: *Quis nos separabit à charitate Christi, tribulatio, an angustia, an fames, an cetera talia?* Potest etiam domus agni caelestem patriam designare. Unde & Joannes dicit: *Vidi supra montem Sion agnum stantem, & cum eo centum quadraginta quatuor millia, habentia nomen ejus, & nomen patris ejus scriptum in frontibus suis.* Quis est igitur locus, qui est sub domo agni, nisi terminus temporalis vitae, ex quo ad supernae patriae gaudia assumuntur electi? Qui enim usque ad statutum nobis terminum ducimur, quem praeterire vivendo non possumus, velut ad locum venimus, unde aliò transferamur. Sed terminus vitae electi viri sub domo agni situs ostenditur: quia unde per angustias mortalitatis demergitur, inde ad vitae indeficientis gaudia sublevarur. Nam & agnus ipse, qui in citharædororum citharizantium & cantantium domum suam laetus inhabitat, antequam ad hujus domus laetitiam duceretur, sub domo fuit. Hinc namque est, quòd immolationis suae tempore dicit: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Electi ergo uniuersusque finis dum loco osten-

Esf. 51. c

Hob. 7. d

Luc. 10. e

Rom. 8. f

Apoc. 14.

Mat. 26.

Mat. 14.

B. Aug.
contra
Felicium
num. A-
rianum
c. 15.
1. Cor. 5.
46

ditur, subter Bethchar, idest, domo agni esse memoratur: quia sancti viri cum per mortis poenam temporalia deserunt, de vicino præminentem sibi supernam patriam conscendunt. Nam Paulus, confidenter asserens, dicit: *Scimus, quia si terrestris domus nostra dissolvatur, habemus habitaculum ex Deo, non manufactum in celo.* Igitur usque ad locum, qui est subter domo agni, Philisthæos cædimus, si quamdiu in hac vita sumus, de malignis spiritibus triumphamus. Sequitur:

Tulit autem Samuel lapidem unum, & posuit eum inter Masphath & Sen: & vocavit nomen ejus lapis Adjutorij, dixitque: Hucusque auxiliatus est nobis Dominus.

Lapis in sacro cloquio Dominum, & Redemptorem nostrum significat. Lapis verò unus à Samuele tollitur; cum à sanctæ Ecclesiæ predicatore Redemptoris fortitudo singulariter predicatur. Qui profectò inter Masphath, & Sen præfigitur: quia in vitæ exitu electos protegit, reprobos confringit. Sen quippe excussio dicitur. Excussi autem sunt reprobi, idest, à fidelium societate separati. Dum ergo usque ad locum subter Bethchar Philisthæi cæsi perhibentur, lapis inter Sen, & Masphath præfixus asseritur: quia dum electi Dei victoriæ suæ titulum in fine percipiunt, Redemptoris judicio à malorum societate separantur. Modò verò, velut in area frumentum, & palea simul sumus: sed dum ad vitæ terminum ducimur, electi à reprobis Dominica virtute dividuntur, & velut inter se lapidem habent medium, dum illi pondus Redemptoris in damnationis suæ judicium sustinent, & isti in ejus fortitudine æternæ gloriæ palmas tenent. Possunt per Sen etiam maligni spiritus designari. Excussi quippe sunt, quia à celesti secreto per superbiam projecti. Et quia nunc in hac vita nobiscum præliantur, bene cum victoriæ nostræ tempus asseritur, lapis inter nos, & eos positus perhibetur: quia cum militia nostræ donativa percipimus, ultrà nobis eorum prælia nequaquam renovantur. Samuel autem hunc lapidem in medium ponit: quia nobis Redemptoris nostri bonitatem sanctæ Ecclesiæ doctor ostendit. Et quia omne, quod à nobis in omni vita nostra prosperum geritur, divinæ gratiæ adscribitur: aptè ab eo lapis ille, qui in medio sistitur, lapis Adjutorij vocatur. Ipse est namque lapis adjutorij, qui si nobis subvenire noluerit, vinci possumus, vincere nequimus. De quo jam in medio posito dicitur: [*Usque huc auxiliatus est nobis Dominus.*] quia ejus præsidia electos suos usque ad æternæ retributionis tempora persequuntur. Et quia, ut diximus, jam tunc à nobis in æterna requie susceptis à depressis hostibus prælia nulla commoventur, sequitur:

Et humiliati sunt Philisthiim, nec apposuerunt, ut venirent ultra in terminos Israel.

Hæc profectò sic electorum singulorum facta exprimunt, ut sanctæ catholicæ Ecclesiæ & procinctum innuant belli, & gaudia remunerationis. Hanc namque universalis Ecclesiæ victoriam jam post resurrectionis nostræ gloriæ futuram, beatus Paulus ostendit; qui, quasi futuræ incorruptioni præsens, morti insultabat, dicens: *Abscripta est mors in victoria, ubi est mors victoria tua, ubi est mors stimulus tuus?* Humiliatos etiam Philisthæos vidit: quia apostatarum angelorum memorans, ad amorem futuræ dignitatis electos accendit, dicens: *An nescitis, quia angelos judicabimus?* Tunc quippe Philisthæi humiliantur, cum in preparata sibi ab origine mundi æterni ignis incendia dæmones mittuntur. Et in terminos Israel venire ulterius non apponunt: quia ad tentanda electorum corda non exeunt. Qui autem

1. Cor.
15. 8

1. Cor. 6.
4

A sunt Israelis termini, nisi cæli? Quomodò autem mali spiritus in Israelis terminos venient, qui sic in inferni profundo damnati sunt, ut à summersione poenarum numquam resurgant? Quia ergo æterna oppressione dejiciuntur, aptè subinfertur:

Facta est, inquit, manus Domini super Philisthæos cunctis diebus Samuelis.

Qui enim sunt dies boni doctoris, nisi vernantes illi radij fulgentis æternitatis? Qui aptè Samuelis esse referuntur: quia etsi communes sunt electorum omnium, specialiter quadam gratia ad gaudia lucent prædicatorum. Vel certè prædicatorum sunt, quia specialiter eorum mentibus fulgent, quorum prædicatione nunc sanctæ Ecclesiæ demonstrantur. Manus autem Domini super Philisthæos cunctis diebus Samuelis facta perhibetur, quia divina potestas malos spiritus semper opprimit, quæ in æternæ claritatis gloria etiam electos exhilarare numquam desistit. Tunc verò angelorum damna reparantur, cum quidquid de ordine conditorum spirituum, eorum superbiam sublatum beatitudini fuerat, de electis hominibus adimpletur. Quare & sequitur:

Et reddite sunt urbes, quas tulerant Philisthiim Israel.

Urbes sublatae sunt illæ perditæ multitudines angelorum. Sed tunc redduntur, quando de electa natura humana assumitur, unde quod de angelis perierit, suppleatur. Quod etiam in conversione flagitiosorum hominum accipi convenienter potest. Urbes namque Philisthiim tollunt, cum unitas fidelium mentes tentando decipiunt, & sibi eas peccatis immergendo supponunt. Sed ablatae urbes Israel redduntur: quia sic in hac vita penitentes satisfaciunt, ut in perenni gloria splendidi ad electorum gaudium exhibeantur. Quia verò non solum, qui agere bona negligunt, sed etiam, qui abundanter iniquitatem faciunt, penitendo salvantur, subditur:

Ab Accaron usque Geth.

Accaron dicitur sterilis, Geth torcular. Steriles quidem sunt, qui bona opera non agunt. In torculari autem uva premitur, & vinum promulgatur. Quid est autem concupiscentia secularis, nisi uvareprobæ mentis? Quid verò est fervor peccandi, nisi liquor vini, qui peccatoris mentem æternorum bonorum immemorem facit? Dum enim ex concupiscentia cordis peccatum generatur, quasi in torculari de uva vinum producit. Ab Accaron ergo usque Geth sublatae urbes Israel redduntur: quia bona agere negligentium, & mala audacter perpetrantium mentes, quæ penitendo ad Dominum modò redeunt, tunc in communi electorum gloria splendide demonstrantur. Earum quippe mala in Dei memoria nequaquam veniunt, quæ ipsi penitentia afflictione delere obliti non sunt. Sequitur:

Eratque pax inter Israellem, & Amorrhæum.

Quæ est ista pax, nisi quam propheta Michæas asserit, dicens: *Et erit iste pax in terra, cum venerit.* Hinc Paulus ait: *Ipse est pax nostra, qui facit utraque unum.* Quid est autem, quod inter Israellem, & Amorrhæum pax ostenditur? Sed quid per Amorrhæum, nisi pars hominum reprobæ designatur? Qui verò per Israellem figurantur, nisi electi? Et quia electi in dextera Dei, reprobi verò in sinistra futuri sunt, dum pax esse inter utrosque asseritur, sanctorum beatitudo incluta demonstratur: qui justitiæ conditoris tanta æquitate conveniunt, ut de conspecta reproborum poena nulla compassione moveantur. Dum ergo inter Israellem, & Amorrhæum pax esse ostenditur,

Mich. 5. a
Eph. 2. c

Mat. 25.
4

ostenditur; non demonstratur bonum, quod commune cum sanctis habeant reprobi, sed quo mutantur electi. Unde & sub Israelis specie per Prophetam sanctæ Ecclesiæ repromittitur: *Qui posuit* *ps. 147. a. fines tuos pacem, & adipe frumenti satiavit te.* Pacem quippe Ecclesiæ fines ponit: quia dum Redemptoris potentia eam in intimæ æquitatis celsitudinem erigit: per dolorem compassionis, perditorum miseria non affligit. Sed ad tantam beatitudinem quo pastorum studio boni subditi promoveantur, exponit, dicens:

Indicavit quoque Samuel Israellem omnibus diebus vitæ suæ.

Qui sunt dies vitæ uniuscujusque doctoris, nisi virtutum spiritualium claritates? Omnibus namque diebus vitæ suæ Israellem judicat, qui lucem justitiæ, quam loquendo asserit, ad subditorum fidelium exemplum, perfectione repræsentat bonæ conversationis. Qui autem virtutum spiritualium lucem non habet; quia ad docendum assumit bonæ conversationis extraneæ, diebus profectò judicat vitæ alienæ. De quibus profectò per Prophetam Dominus dicit: *Ecce ego ad prophetas, qui furantur verba mea, unusquisque à proximo suo.* Verba quippe furantur, qui bonum, quod docendo prædicant, operando non sequuntur: quia veluti clam de alieno tollunt, quod dato proprii laboris pretio suum nequaquam faciunt. Post denunciatam itaque futuram beatitudinem, qualis interim debeat esse fidelium pastor, ostenditur: quia omnibus vitæ suæ diebus Samuel Israellem judicasse perhibetur. Perfectionis etenim viam male insinuat, si lucis iter quis voce volens pandere, actione tenebreseat. Nam qui cunctos vitæ suæ dies ad judicandum Israellem contulerat, dicit: *Non audeo loqui horum aliquid, quæ per me non efficit Deus, in obedientia gentium verbo & factis.* Judicet igitur doctor, sed qui dies vitæ suæ inclytos habet: ut videlicet in se prius virtutum spiritualium radios bene vivendo foveat, quos providendis subditorum itineribus loquens administrat: quia & lucerna tunc is, qui in domo sunt, utiliter ostenditur, si ipsa antea eo, quod sparsura est, bene repleatur lumine. Sequitur:

Et circumibat Bethel, & Galgal, & Masphath, & judicabat Israellem in supradictis locis.

Bethel, dicitur domus Dei: Galgal rota: Masphath, ut jam superius replicatum est, speculatio interpretatur. Quid ergo Bethel, nisi viros officio sacri altaris deputatos significat; qui dum spiritualibus studiis inhaerent, velut domestici, Dei omnipotentis familiares sunt? Et quid Galgal, quæ rota dicitur, nisi conjugatorum ordinem designat? Velut enim in rota circumveant, dum volubilis mundi curis penitus carere non possunt. Et quid per Masphath, quæ speculatio interpretatur, nisi illi exprimentur, qui divinæ contemplationi vacantes, solis supernis gaudiis inardescunt? Quid ergo est, quodd Samuel & Bethel, & Galgal, & Masphath circumire dicitur, & in eisdem locis Israellem judicare, nisi quia electus prædicator omnium electorum ordinum exempla sequitur, ut subditorum fidelium esse valeat censor doctus? Non enim esse poterit æqui examinis, si de exemplis præcedentium electorum dedignatur assumere, quod decernit. Sed & per singulos annos ista circumveat, ut doctor providus ordinum singulorum perfectionem sigillatim respiciat: ut, quod subtilius præcedentium bona viderit, præsentia disponere decentius possit. Ibi ergo, ibi judicet Israellem, ut subjectos fideles, quos ad Dei visionem erudit, illorum rectitudine corrigat, quos Deo placuisse indubitanter credit. Potest etiam per

S. Greg. Tom III.

A Bethel, quæ domus Dei dicitur, universa electorum Ecclesia designari: per Galgal, quæ interpretatur rota, Scriptura sacra. Quidquid verò in subditorum profectu doctor exhibet, aut de exemplo electorum accipit, aut magisterio sacri eloquij, aut revelatione internæ, ac secretæ contemplationis. Samuel itaque Bethel circuit, cum prædicator Ecclesiæ auctoritatem disponendorum operum, de exemplis majorum quærit. Galgal, id est, rotam circuit, quando doctrinæ suæ auctoritatem de magisterio sanctæ Scripturæ comprehendit. Masphath quoque circuit, cum per secretæ contemplationis meditationem revelationem meretur suscipere veritatis. Ibi enim judicat Israellem: quia quidquid subditis proponit ad normam rectitudinis, aut de exemplis electorum accipit, aut doctrina sacri eloquij, aut ex revelatione internæ contemplationis. Quibus profectò verbis ostenditur, non tantum, quæ doctor perfectus agat, sed etiam quia perfectus non sit, si agere hæc non possit. Nam si solum bonorum exempla noverit, aut si sacra Scripturæ etiam quis eruditus sit, & contemplationis revelatione caruerit, in ordine prædicationis vir perfectus non erit. Contemplatio enim virtus est, per quam non solum ipsa scriptura condita recognoscitur, sed per quam nondum condita conderetur: & per quam condita ad Dei voluntatem quotidie disponatur. Bene ergo dicitur: [*Et indicavit Israellem in supradictis locis.*] Nam non solum in Bethel, & Galgal, sed etiam in Masphath: ut quid ad perfectionem prædicationis innitur, dum per humilitatem exempla majorum sequitur, dum per studium sacri eloquij eruditione fulcitur, curet omnino necesse est, ut puritate mentis, ea, quæ disponenda sunt, contemplando cognoscat. Dei namque debet esse docibilis, qui suscepto prædicationis officio, docere homines cupit. Tamen sic præsumat de eo, qui secretæ contemplationis eruditione instruitur, ut nec editas per Spiritum sanctum scripturas fastidiat, nec sequi electorum exempla dedignetur. Samuel enim Bethel, & Galgal, & Masphath circumire describitur; ut alterum ab altero per discordiam nequaquam dividatur: ut videlicet & exempla recipiat, quæ sacra Scriptura approbat; & illas sacras Scripturas, quas electi homines scripserant, recognoscat: atque eas revelationes contemplationis à Deo sibi ostensas sentiat, quæ nec ab electorum operibus, nec à sanctæ Scripturæ auctoritate discordant. Sed & omne, quod agit, ad rectitudinem redigat supernæ intentionis. Unde & subditur:

Revertebatur in Ramatha: ibi enim judicabat Israellem, & ibi erat domus ejus.

Ut longè supra jam diximus, Ramatha interpretatur visio consummata: & supernorum civium illam beatam & perfectam societatem significat: ad quam Samuel revertitur, ne laboris sui onere deprimatur. In Ramatha quippe Samuel revertitur, cum mens prædicatoris per amorem cælestium relevatur, Nam inter officij sui onera tam immensa corrueret, si ad amorem cælestium per spei suæ desiderium non rediret. Reverti etenim prædicatoribus, est intentionem mentis suæ ad gaudia patriæ cælestis reducere. Et ibi Israellem judicant: quia supernæ patriæ pulchritudini, quam in mente retinent, fideles subditos facere conformes prædicando, student. Ibi judicant Israellem: quia ex illa jam perfecta civitate formam videntes trahunt, quam filiorum mentibus loquentes imprimunt: & quidquid illa pulchritudine indignum conspiciunt, ab eorum mentibus abscindere conantur. Et quia in illius beatæ patriæ gloria tota dilectione requiescunt, ibi ejus domus esse perhibetur. Ejus namque domus esse cognoscitur, in qua amando conversatur. Unde & ille egregius prædicator gloriatur, dicens: *Nosra conver-*

Angelus, hoc ipso loco.

Hier. 23.

S. Aug. de doctr. Christ. lib. 4. c. 29.

Rom. 15.

factio in calis est. Bethel namque circuit Galgal, & A Masphath, & in earum aliqua non habet domum, in Ramatha autem domum habet: quia doctores sanctæ Ecclesiæ quidquid nunc accipiunt de exemplis electorum, quidquid de eruditione factorum voluminum, quidquid de altitudine supernæ revelationis transitoriè rimantur, ad adiutorium habent itineris, non ad amorem remunerationis. Illud verò, quod in superna civitate diligunt, non ad profectum itineris, sed ad sufficientem, immò ad abundantem largitatem mercedis. Et quia illuc cuncta bona congregantur, sequitur:

Aedificavit ibi etiam altare Domino.

Quid est enim altare Domini, nisi cor iusti? Veritatis autem iudicio dicitur: *Vbi est thesaurus tuus, ibi & cor tuum.* Qui autem pro amore supernæ patriæ bona agit, dum ardentem ad ea, quæ sursum

congregat, pervenire desiderat, profectò altare ædificat, super quod quotidiani desiderij hostias incendat. Bene autem dicitur: *Aedificavit ibi altare Domino:* quia ex incremento studij cælestis, sicut flamma crescit in corde boni desiderij, ita & velut additis lapidibus, altare sursum construitur, ubi Deo holocausta offerantur amoris. Quod etiam ad lucrum animarum referri convenienter potest. Doctor namque in Ramatha altare Domino ædificat, cum subditorum merita in cælo locat, & dum quotidiano ejus studio electæ animæ ad cælestia regna conscendunt, velut ad structuram superni altaris lapides mittuntur. Dicatur ergo de Samuele, dicatur: [*Aedificavit ibi altare Domino:*] quia nimirum valde otiosum est doctoris studium, si per hoc, quod ab illo in terris agitur, cæleste ædificium non augetur.

LIBER QVARTVS

CAPVT PRIMVM.

SANCTORUM virorum facta præcedentium saepe electorum sequentium solatia sunt. Mira etenim dispensatione divini consilij, & altissimæ conversationis arce sic sublimati sunt, ut fortia agerent sibi, recta subditis providerent; sic sibi quandoque derelicti, ut ea, quæ recta intentione disponerent, secundum Dei providentiam recta non essent; quatenus illorum infirmitas, electorum sequentium firmitas fieret: quia etsi ut homines in disponendis sanctæ Ecclesiæ negotiis falli possunt, ipsæ tamen ecclesiasticæ dispositiones deserendæ non sunt. Ecce etenim dicitur:

CA. VIII
1. Reg.

Factum est autem cum senuisset Samuel, posuit filios suos iudices Israel, fuitque nomen filij sui primogeniti, Iohel, et nomen secundi, Abia, iudicum in Bersabee. Et non ambulaverunt filij sui in viis ejus.

Ecce qui prophetiæ spiritu plenus fuerat, ij, quos iudices Israeli ponebat, quia post avaritiam postmodum declinare debebant, & munera accipere, & pervertere iudicium, non cognovit. Quid ergo mirum, si falli in disponendis ordinibus possunt, qui prophetiæ gratiam non accipiunt: si ij, qui prophetiæ spiritum habent, eundem spiritum ad disponenda cuncta non habent? Quis autem de tanto viro dubitet? Quia si futuram perveritatem filiorum prænosceret, eos utique forensibus honoribus non præferret. Qui ergo reprobos scienter provehunt, hoc Propheta exemplo sibi blandiri nequaquam possunt: quia tunc solùm innoxie agitur, cum in eis, tempore quo promoti sunt, subsecutæ iniquitatis signa nulla patuerunt. Quare & aptè ij, qui iudices Israeli à Samuele positi sunt, cum ponerentur, ejus filij dicebantur: ut ex eo non solùm per carnem credantur geniti, sed etiam conversationis ejus splendoribus adornati. Quare & eorum nomina cautè assignantur: ut ex titulo nominis, illa, quæ tunc eis inerat, cognoscatur forma virtutis. [*Nomen anquit, uni Iohel, alterius Abia iudicum in Bersabee.*] Sed & de illis, qui post acceptam dignitatem declinasse ad avaritiam dicuntur, aperte ostenditur: quia antequam ejusdem dignitatis culmen attingerent, in eis futura pravitas signa nulla videbantur. Sed ecce, dum pastorum solatia attendimus, gregis Domini non prava pericula intuemur. Nam steterunt subditi, sed in culmine prælationis positi Propheta filij ce-

derunt: ut si nobis sub cura majorum positus indefinens sancte vite studium, aut securitas magna conversationis ardeat, præesse tamen aliis non habeamus in appetitu desiderij, sed in magnitudine timoris. Sed carnales quique, dum sola visibilia attendunt, spiritalem sanctorum conversationem cognoscere non merentur. Pastorum quidem sanctæ Ecclesiæ culmen aspiciunt, sed cogitare nesciunt, quam inviti illi intus decorem tollerent, quem in splendore culminis foris tenent, quòd sublimitatem honoris in oppressionem magni sustinent oneris, quod magno desiderio fugiunt, quod exteriori ministerio prosequuntur. Testante etenim egregio doctore didicimus, quòd *animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei.* Unde & tantò dementius carnalia sequens errat, quantò per discretionis virtutem spiritualia nulla jam penetrat. Et nonnulli tales in tantum dementiæ malum proficiunt, ut commovere ipsum etiam statum Ecclesiastici culminis non vereantur. Unde & sequitur:

1. Cori
2. d
B. Aug.
contra
Faustum
Manich.
lib. 32.
c. 18.

Congregati ergo universi majores natu ex Israeli venerunt in Ramatha, dixeruntque ei: Ecce tu senuisti, & filij tui non ambulant in viis tuis. Constitue super nos regem, ut iudicet nos sicut universa habent nationes.

His autem, qui vivebant sub spiritali regimine, regem petere, quid aliud est, quàm eandem spiritalem prælationem in secularem dominationem transferre gestire? Sed sancti viri cum se à subditis contemni conspiciunt, non tam eis displicet, quòd contemnantur, quàm quòd contemtores sui Deo non placent. Eorum quippe contemptu, suæ internæ gloriæ dari incrementa conspiciunt, sed augeri merita sua subditorum defectibus ingemiscunt, quos sic meritis vellent proficere, ut in æterna meritorum retributione, secum eos, quibus præfunt, habere potuissent. Quare & subditur:

Displicuit sermo in oculis Samuelis, eo quòd dixissent: Da nobis regem, ut iudicet nos.

Hoc namque ei displicuit, per quod displicere Deo, qui loquebantur, existimavit. Quia verò non simpliciter dicitur: displicuit sermo Samueli, sed in oculis Samuelis, & statim subditur:

Et oravit Samuel pro populo Dominum:

Paulò subtilius ea nos considerare oportet. Sancti viri, qui omnipotenti Deo valde displicere metuant,